

SURİYE’NİN PKK GİRİŞİMİ VE BUMERANG ETKİSİ

“

Suriye, PKK terör örgütünün doğuşu ve silahlı faaliyetlere başlamasıyla bulunduğu bölgelerde etkinliğini artırması ve uluslararası boyut kazanmasında özel bir konuma sahiptir. Bu Suriye yönetiminin, Suriye’nin müstakil bir siyasal güç olarak ortaya çıktığı tarihten itibaren su ve Hatay gibi meseleleri öne sürerek “Türkiye’nin zararına olacak muhalif hareketleri himaye etme” politikasının bir sonucudur.

”

İBRAHİM AYDIN

Başkan Danışmanı ORSAM

Bumerang etkisi literatürde hedefine ulaşamayan bir girişim ya da mesajın geri dönerek girişimi yapanı ya da mesajı vereni vurması anlamına gelmektedir. Suriye yönetiminin yaklaşık 40 yılı aşan bir süre önce başlatmış olduğu ve zaman içerisinde de desteğini artırdığı terör örgütü “PKK Girişimi” tam da böyle bir etkiyle geri dönerek Suriye’yi vurmuş ve Mart 2021 itibarıyla onuncu yılına giren Suriye iç savaşında, Suriye devleti aleyhine savaşın ve siyasetin yönetici aktörü

hâline gelen PKK/PYD terör örgütü, Suriye’nin toprak bütünlüğü ve siyasi birliğini tehdit eder bir pozisyona ulaşmıştır.

SURİYE-PKK İLİŞKİSİNİN TARİHİ SEYRİ

Suriye, PKK terör örgütünün doğuşu ve silahlı faaliyetlere başlamasıyla bulunduğu bölgelerde etkinliğini artırması ve uluslararası boyut kazanmasında özel bir konuma sahiptir. Bu Suriye yönetiminin, Suriye’nin müstakil bir siyasal güç olarak ortaya çıktığı tarihten itibaren su ve Hatay gibi meseleleri öne sürerek “Türkiye’nin zararına olacak muhalif hareketleri himaye etme” politikasının bir so-

nucudur. Aslında PKK, daha önce Suriye yönetimlerinin ülkede yaşayan Kürtlere uyguladığı politik baskıları örgüt belgelerinde dile getirmiş, üstelik uzun vadede Suriye Kürtlerini de kapsayan Kürtlerin birliği gibi bir hedefi de parti programına koymuş olmasına rağmen, Hafız Esad'ın Türkiye karşıtı tutumu ve PKK'ya olumlu yaklaşımı PKK'nın Suriye hakkındaki fikirlerini ve yaklaşımlarını değiştirmiştir.

Suriye'nin, PKK terör örgütü ile ilişkisi daha örgütün kuruluş aşamasına denk gelen 1977 yılında Suriye istihbaratının da elemanı olan kaçakçılar vasıtasıyla örgüte silah teminiyle başlamış, PKK'nın

27 Kasım 1978'de kuruluşundan kısa bir zaman sonra Türkiye'de şahsi güvenliğinin tehlikeye girdiğini fark eden terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın, Ağustos 1979'da Suriye'ye geçmesi ve sınıra yakın bölgede kaldığı eve gelen Suriye istihbaratının birlikte çalışma teklifini tereddütsüz kabul etmesiyle de doğrudan bir ilişkiye dönüşmüştür. Suriye yönetimiyle oluşturulan bu ilişkiye dayanarak Öcalan, Türkiye'de kalan örgüt elemanlarından 50 kişilik bir grubun Suriye'ye gönderilmesini istemiş, daha bu talep yerine getirilmeden bu sayıyı 250'ye çıkarmıştır. Türkiye'den gelen ilk terörist grup, 1979 sonbaharından başlayarak

Suriye rejiminin kontrolünde olan Lübnan Beka Vadisi bölgesinde Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) himayesinde açılan eğitimlere katılmış ve buradaki eğitimlerini tamamlayan gruplar 1980 Nisan ayı içerisinde Türkiye'ye girmiştir.

PKK terör örgütü, 1. konferansını da Suriye yönetimince kendisine tahsis edilen Helve Kampı'nda Temmuz 1981'de gerçekleştirmiş, Haziran 1982'de aynı kampta 2. konferansını gerçekleştirdiği esnada İsrail, Lübnan'ı işgale başlayınca büyük bir silahlı grup ile İsrail Ordusuna karşı mukavemete iştirak etmiştir. Savaş sonunda Suriye'nin İsrail ile yaptığı anlaşma gereğince, FKÖ'nün Lübnan'ı bo-

şaltmasının kararlaştırılması ayrıca Suriye yönetiminin silahlı grupların ülkesinde kalmalarına izin vermediğini açıklamasına rağmen, PKK bu kararın istisnasını oluşturmuş ve PKK'lı militanların bir kısmı Helve Kampı'nda kalırken büyük bir bölümü de Suriye içeri-
sindeki evlere yerleştirilmiştir.

Ancak daha sonra PKK'nın Kuzey Irak bölgesindeki KDP'nin kontrolünde olan Kuzey Irak-Türkiye sınırına yerleştirilmesi kararlaştırılmış ve bu yerleştirme 1982 yılının son birkaç ayında gerçekleştirilmiştir. Fakat Öcalan'ın örgüt merkezini Suriye'nin başkenti Şam'da konuşlaması kararıyla da Suriye yönetimi silahlı gücün kontrolünü elinde tutmaya devam etmiştir. Böylece Öcalan'ın başında bulunduğu Helve Kampı 1986'dan itibaren "silahlı eğitim merkezi" olarak "Mahsum Korkmaz Akademisi" adını almıştır.

Körfez krizi sonrasında da Kuzey Irak'ta ortaya çıkan boşluğun Türkiye tarafından doldurulması endişesinden dolayı Türkiye'yi sıkıştırmak amacıyla o dönemde silahlı potansiyeli ezilmeye doğru giden PKK'yı düştüğü durumdan kurtarmak için Suriye yönetimi, örgütün eğitimcilerinin eğitileceği "Parti Merkez Okulu"nu Kasım 1993'te faaliyete geçirmiştir. Aslında bu okul, örgütün sadece bir eğitim merkezi değil, aynı zamanda her türlü sorunun çözümlendiği ve dünyanın her tarafındaki örgüt

faaliyetlerinin yönetildiği bir merkez olmuştur.

Suriye yönetimince PKK'nın Suriye'deki örgütsel faaliyetlerine farklı bir misyon da yüklenmiş ve Suriye'de yaşayan Kürt nüfusun özellikle Türkiye sınırı boyunca örgüte kazandırılmasıyla Suriyeli Kürt nüfusun siyasal taleplerinin Türkiye'ye yönlendirilmesi hedeflenmiştir. Suriye'nin kendi kontrolünde gerçekleştirdiği bu hamle, Türkiye'ye karşı Suriye'den örtülü saldırı imkânı sağlamış ve bu nedenle de Suriye PKK'nın Suriye Kürtleri arasında örgütlenmesine izin vermiştir. Böylelikle örgüt, Suriyeli Kürtler içerisinde aileler, kadın, gençlik ve çocuk şeklinde bölümlenmiş olan "Cephe Örgütlenmesi"ne zemin bulmuş ve "Yurtsever Gençlik Birliği" adı altında örgütlenen gençlerden silahlı gruplara yoğun katılımlar sağlayabilmiştir.

Anılan Suriye süreci, PKK terör örgütü üzerinde "dönüştürücü" bir etki de oluşturmuştur. Terör örgütü PKK, başlangıçta güçlü bir lidere ve nitelikli bir örgütsel kadroya sahip olmaksızın sadece şiddete dayalı mücadeleyi esas alan ve bölgenin siyasi liderlerine yönelik gerçekleştirilen suikastlarla adını duyuran başıbozuk denilebilecek bir yapılanmayken, Suriye istihbaratınca adeta yeni bir forma kavuşturularak bugünkü terör yapılanmasının oluşum süreci başlatılmıştır.

“

2014 yılında Musul'u ele geçirerek sözde "İslam devleti hilafeti"ni ilan eden terör örgütü DEAŞ ile mücadele iddiası üzerinden başta ABD olmak üzere Uluslararası Koalisyon Güçleri'nin desteğini ve onayını alma gayreti, örgütü bu güçlerin adeta bir vekil unsuru yapmıştır.

”

İÇ SAVAŞ DÖNEMİNDE DÖNÜŞEN İLİŞKİLER

15 Mart 2011'de başlayan halk hareketlerinin Suriye'de iç savaşa dönüşmesi üzerine Şam yönetimi, askeri gücünü daha merkezî hatlarda tesis etmek zorunda kalınca boşaltılan alanların "güvenli ellere bırakılması" noktasında PKK ile geçmişe dayalı bağlantılar, terör örgütünün muhalif hareketler ve radikal yapılanmalarla mesafeli duruşu, hatta rejim karşıtı Kürt muhalefeti rejim lehine baskılaması gibi gelişmeleri dikkate alarak PKK/PYD ile ilişkilerini güçlendirmiş, iç savaş süresince terör

örgütü PKK/PYD'yi vekâlet unsuru olarak kullanabilmek amacıyla da Hazi-
ran 2011'den itibaren ceza-
evlerinde bu-

lunan yaklaşık 1.500 PKK/PYD mensubunu serbest bırakmıştır.

Aynı süreçte Rusya ve İran gibi Şam yönetimini destekleyen ülkeler de radikaller ve muhalifler karşısında PKK/PYD'yi desteklemişlerdir. Nitekim Beşar Esad ile bir anlaşmaya da varan PKK/PYD/YPG terör örgütü, 2012'de Suriye Ordusu ülkenin kuzeyindeki şehirlerden geri çekilirken bu şehirlerin kontrolünü devralmıştır. Başlangıçta Suriye rejimine yakın duran PKK/PYD, rejim zayıflamaya başlayınca pragmatik bir kopuşla ele geçirdiği bölgelerde kantonlaşma sürecini başlatarak Kasım 2013'te Afrin, Kobani ve Cezire'de kurucu meclisleri ilan etmiş ve bölgesel yasama, yürütme, yargı organlarını oluşturmuştur. 30 Ocak 2014 tarihinde ise kanton ilan ettiği bu bölgelerde özerklik ilan etmiştir.

Son yıllarda vekalet savaşlarının, terör örgütlerine aktörleşme ve sınırları aşan bir etki alanına erişme fırsatı verdiğini de keşfeden PKK/PYD terör örgütü, bu doğrultuda strateji geliştirerek radikal terör örgütü DEAŞ'a karşı oluşturulan Uluslararası Koalisyon Güçleri'nin sempatisini kazanma ve buradan "meşruiyet" devşirme yoluna gitmiştir. 2014 yılında Musul'u ele geçirerek sözde "İslam devleti hilafeti"ni ilan eden terör örgütü DEAŞ ile mücadele iddiası üzerinden başta ABD olmak üzere Uluslararası Koalisyon Güçleri'nin desteğini ve onayını alma gayreti, örgütü bu güçlerin adeta bir vekil unsuru yapmıştır. Alınan bu destekle sürdürülen iç savaşın geline aşamasında Suriye topraklarının yaklaşık üçte biri, başını PKK/

PYD'nin çektiği Suriye Demokratik Güçleri'nin (SDG) kontrolü altında kalmıştır ve örgüt burayı "Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi" adlı bir yapı ile idare etmektedir. Suriye petrolleri ve suları ile tarım alanlarının çok büyük bir kısmı da böylece terör örgütü SDG'nin kontrolü altına geçmiştir.

Ekim 2003'te kurulan ve kurulduğu günden itibaren Suriye istihbaratının gözetim ve kontrolü altında kalmış olan PYD'nin, Suriye sahasında elde ettiği askerî ve siyasi kazanımlar, 1998'den itibaren görece olsa da Türkiye'nin askerî harekât riskiyle karşı karşıya kalınması sonucu Suriye'den soyutlanan PKK'nın yeniden bu alana dönmesine neden olmuştur.

ABD'nin Irak'ı işgali sonrasında Öcalan'ın "dört parçada farklı siyasi partiler temelinde örgütlenme" kararı kapsamında ve PKK'nın vaktinde bölgede oluşturduğu ilişki ağları üzerinden Ekim 2003'te kurulan ve kurulduğu günden itibaren Suriye istihbaratının gözetim ve kontrolü altında kalmış olan PYD'nin, Suriye sahasında elde ettiği askerî ve siyasi kazanımlar, 1998'den itibaren görece olsa da Türkiye'nin askerî harekât riskiyle karşı karşıya kalınması sonucu Suriye'den soyutlanan PKK'nın yeniden bu alana dönmesine neden olmuştur. Bu durum, PKK'nın bir uzantısı olan PYD'nin siyasal ve YPG adı altında askerî açıdan daha etkili örgütlenmesine, böylelikle

de Suriyeli Kürtler ve bölgedeki diğer gruplar üzerinde hâkimiyet kurmasına ve başat bir rol üstlenmesine yol açmış ve Türkiye'nin haklı terör devleti endişelerini yoğunlaştırmıştır.

Sonuç olarak, Suriye yönetiminin Irak'ın işgaliyle başlayan süreçte kendisine yönelik stratejik boyuttaki yaşamsal riskleri görmeksizin su ve Hatay meseleleri gibi yapısal husumetler üzerinden Türkiye'ye karşı bir koz olarak kullanmak maksadıyla desteklediği PKK/PYD terör örgütü, Suriye iç savaşında stratejisini yerel hâkimiyetini pekiştirme üzerine inşa ederek Fırat'ın doğusunda kontrol ettiği bölgelerde, Şam yönetimini saf dışı bırakarak bağımsız yapı oluşturma suretiyle Suriye'nin toprak bütünlüğünü ve siyasi birliğini büyük risk altına sokmaktadır. Bu noktadan itibaren iç savaşın sonunda her şey Suriye rejiminin istediği şekilde neticelense dahi günümüz itibarıyla Suriye'de 400 binden fazla insanın hayatını kaybetmiş olması, 1,5 milyon insanın kalıcı engellerle yaşamaya mahkûm kalması, 6,6 milyon insanın mülteci durumuna düşmesi, 6,7 milyon insanın ülke içinde yerlerinden edilmesi, milyonlarca insanın gıdaya erişim güvencesinin bile kalmaması gibi birçok dram ağırlıklı olarak Suriye yönetiminin bu yanlış girişiminin bir maliyetidir. Tüm bu noktalar değerlendirildiğinde, Suriye yönetiminin bu yanlış girişiminin yarattığı trajik bumerang etkisinden yeterli dersi çıkarması ve PKK/PYD terör örgütüne yaklaşımını bu yaşanan gerçekliklerle Türkiye'nin bu konudaki hassasiyetini dikkatten kaçırmadan ele alması umulmaktadır. ■